

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારીક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૯ એસ. સી. આર ૭

જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

શાહિના મસારત અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નંબર-૪૯૯૧/૨૦૧૨)

૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિ એલ. નાગેશ્વર રાવ અને ન્યાયમૂર્તિ સંજીવ ખન્ના]

સેવા કાયદો, નિમણૂક, અપીલકર્તા, રાજ્યની રહેબર-એ-તાલીમ
(રી.ટી.) યોજના હેઠળ રી.ટી. (શિક્ષણ માર્ગદર્શિકાઓ) તરીકે નિમણૂક માટે
પસંદ કરાયેલ પ્રતિવાદી નંબર ૨, પ્રતિવાદી નંબર-૧ દ્વારા પડકારવામાં

આવેલી. સિંગલ જજ દ્વારા રદ કરાયેલી રીટ પિટિશન અપીલ, ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા મંજૂરી યોજવામાં આવી. ૩૫ રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે મહત્તમ વય મર્યાદા વર્ષ હતી. કટ ઓફ તારીખે ૩૫ વર્ષ વટાવી ચૂકેલા પ્રતિવાદી નંબર- ૨ નિમણૂક માટે પાત્ર ન હતા. ડિવિઝન બેન્ચે પ્રતિવાદી નંબર-૧ ની રી.ટી. તરીકે નિમણૂકનો સાચો નિર્દેશ આપ્યો હતો. જો કે, પ્રશ્નમાં મુકાયેલી જાહેરાત રી.ટી. ના પદ પર નિમણૂક સાથે સંબંધિત છે, જેમાં પ્રતિવાદી નંબર-૧ અથવા પ્રતિવાદી નંબર-૨ની નિમણૂક થઈ શકી હોત. ડિવિઝન બેન્ચે પ્રતિવાદી નંબર- ૨ બંનેની નિમણૂકનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ નહીં. ૧ અને ૨ પ્રતિવાદી નંબર ૨ને ચાલુ રાખવાનો નિર્દેશ,

ભારતના બંધારણની કલમ-૧૪, ૧૬.

ભારતના બંધારણની કલમ-૧૪, ૧૬માં જાહેર હોદ્દાઓ પર નિમણૂક, પાત્રતાના માપદંડોનું પાલન, યોજાયેલ જાહેર હોદ્દાઓ પર નિમણૂકો સખત રીતે કલમ-૧૪ અને ૧૬ અનુસાર થવી જોઈએ. પાત્રતાના માપદંડ એકસમાન હોવા જોઈએ અને સત્તાવાળાઓમાં નિરંકુશ વિવેકબુદ્ધિ દ્વારા મનસ્વી પસંદગીનો અવકાશ ન હોવો જોઈએ, સેવા કાયદો

શબ્દો અને અભિવ્યક્તિઓ- 'શક્ય હોય ત્યાં સુધી' -ડિરેક્ટરી અથવા ફરજિયાત ચર્ચા.

અપીલને ફગાવી દેતા, અદાલતે ઠેરવવેલ કે,

૧.૧ રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે જાહેરાતમાં સૂચિત ઉપલી વયમર્યાદા તા. ૦૧/૦૧/૨૦૦૨ પર ૩૫ વર્ષ છે, જે તા. ૨૯/૧૧/૨૦૦૨ની જાહેરાતના જવાબમાં અરજી કરનાર ઉમેદવારની પાત્રતા નક્કી કરવા માટેની કટ ઓફ તારીખ છે. એ સાચું છે કે, બીજા પ્રતિવાદીની જન્મ તારીખ ૨૮/૧૨/૧૯૬૫ છે અને તેથી, તે તા. ૦૧/૦૧/૨૦૦૨ પર ૩૫ વર્ષથી વધુ હતી. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે એસ.આર.ઓ. તા.૩૦/૨૦૦૩ પર આધાર રાખ્યો હતો, જેના દ્વારા ઉપલી વયમર્યાદાને તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી તા.૩૧/૧૨/૨૦૦૪ એસ.આર.ઓ. તા.૩૦/૨૦૦૩ સુધી હળવી કરવામાં આવી હતી, જેમાં તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી તા.૩૧/૧૨/૨૦૦૪ સુધીની ઉપલી વયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી, જે તા.૨૯/૧૧/૨૦૦૨ની જાહેરાત જારી કરીને શરૂ થયેલી પસંદગીને લાગુ કરી શકાતી નથી. [ફકરો ૫] [૧૧-જી.એચ, ૧૨-એ.સી]

૧.૨ યોજના તેમજ જાહેરાત દ્વારા રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટેની પાત્રતા માપદંડમાં એવી શરતનો સમાવેશ થાય છે કે, ઉમેદવાર 'શક્ય હોય ત્યાં સુધી' રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત વય, લાયકાત પૂર્ણ કરશે. ઉચ્ચ અદાલતે ઉપલી વયમર્યાદાને લગતી જોગવાઈને ફરજિયાત ગણાવી હતી. ડિવિઝન બેન્ચના નિષ્કર્ષને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. જાહેર હોદ્દાઓ પર નિમણૂકો ભારતના

બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૬ અનુસાર થવી જોઈએ. પાત્રતાના માપદંડ એકસમાન હોવા જોઈએ અને સત્તાવાળાઓમાં નિરંકુશ વિવેકબુદ્ધિ દ્વારા મનસ્વી પસંદગીનો અવકાશ ન હોઈ શકે. ઉપલી વય મર્યાદાને લગતી જોગવાઈને ડિરેક્ટરી તરીકે અમલમાં મૂકવાથી કારોબારીને ૩૫ વર્ષથી વધુની ઉંમરમાં છૂટછાટ આપીને તેમની પસંદગીની વ્યક્તિઓની પસંદગી કરવાની નિરંકુશ સત્તા પ્રાપ્ત થશે. આવી સ્થિતિમાં આ જોગવાઈને ગેરબંધારણીય જાહેર કરવી પડશે. તેથી, રી-ટી તરીકે નિમણૂક માટે ૩૫ વર્ષની મહત્તમ વય મર્યાદા છે. કટ-ઓફ તારીખે ૩૫ વર્ષ પાર કરનાર બીજો પ્રતિવાદી નિમણૂક માટે પાત્ર ન હતો. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રથમ પ્રતિવાદીની રી-ટી તરીકે નિમણૂકનો યોગ્ય નિર્દેશ આપ્યો હતો. [ફકરો ૮] [૧૩-એ-એફ]

૧.૩ યોજનાનો વિગતવાર ઉલ્લેખ કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે એ હકીકતની નોંધ લીધી હતી કે સરકાર રી.ટી.ને નિયમિત કરવા માટે ઉપલી વયમર્યાદામાં છૂટ આપી શકે છે. આ યોજના બંધ કરવામાં આવી હતી અને આ યોજના હેઠળ નિયુક્ત રી.ટી.ને સામાન્ય લાઈન શિક્ષકો તરીકે સમાવવા માટે વિચારણા કરવામાં આવી હતી. જો રી.ટી. શિક્ષકની ઉંમર વધુ હોય તો પણ તે/તેણી વયમાં છૂટછાટ દ્વારા સરકારમાં ઔપચારિક નિમણૂક માટે પાત્ર હશે. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને ડિવિઝન બેન્ચે પ્રતિવાદી નંબર-૨ને ચાલુ રાખવાનો

નિર્દેશ આપ્યો હતો. પ્રશ્નમાંની જાહેરાત રી.ટી.ના પદ પર નિમણૂક સાથે સંબંધિત છે, જેમાં પ્રતિવાદી નંબર-૧ અથવા પ્રતિવાદી નંબર-૨ની નિમણૂક થઈ શકી હોત. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૧ અને ૨ બંનેની નિમણૂકનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો ન હતો. એકલ ન્યાયાધીશના ચુકાદાને રદ કર્યા પછી, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૧ની નિમણૂકના નિર્દેશમાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. પ્રતિવાદી નંબર-૨ને ચાલુ રાખવા માટે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશને રદ કરવામાં આવે છે. પ્રતિવાદી નંબર-૨ ૨૦૦૪ થી કામ કરવાનું ચાલુ રાખે છે. તેથી, અપીલકર્તાને તેણીને અન્ય કોઈપણ ખાલી જગ્યામાં સમાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. તેણીની નિમણૂકની તારીખ પહેલાં તેણીની સેવાઓ માટે પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવેલા પગાર અને અન્ય ભથ્થાં સિવાય અન્ય કોઈ લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં. (ફકરા ૯, ૧૦) (૧૩-એફ.એચ., ૧૪-એ.બી.)

ઈરીડિયમ ઇન્ડિયન ટેલિકોમ્યુનિકેશન વિરુદ્ધ મોટોરોલા

ઈન્ચાર્જ (૨૦૦૫) ૨. એસ.સી.સી. ૧૪૫ (૨૦૦૫)

૧. એસ.સી.આર. ૭૩નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

માણિક્યંદ દુર્ગાપ્રસાદ વિરુદ્ધ પ્રતાપમુલ રામેશ્વર
એ.આઈ.આર.૧૯૬૧, કલકત્તા-૪૮૩નો ઉલ્લેખ
કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

(૨૦૦૫) ૧. એસ.સી.આર. ૭૩નો સંદર્ભ પેરા-૬માં આપવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન, સિવિલ અપીલ નંબર-
૪૯૯૧/૨૦૧૨.

એલ.પી.એ એસ ડબલ્યુ. નંબર-૧૬૮/૨૦૦૮માં જમ્મુ ખાતે જમ્મુ અને
કાશ્મીર હાઈકોર્ટના તા.૧૩/૦૪/૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સુશ્રી તરુણા અર્ધેન્દુમૌલી પ્રસાદ, પાર્થ અવસ્થી, અપીલકર્તાઓના
વકીલો.

સુશ્રી મંજુલા ગુપ્તા, સુશ્રી નિધિ, સુશ્રી સુવર્ણ એસ. ગનુ, જયદીપ પતિ,
પ્રતિવાદીઓ માટે વકીલો.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયમૂર્તિશ્રી એલ. નાગેશ્વર રાવ

૧. સામુદાયિક ભાગીદારી અને સંડોવણી સાથે પ્રાથમિક શિક્ષણના વ્યવસ્થાપનને પ્રોત્સાહન આપવા અને વિકેન્દ્રિત કરવા માટે જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય દ્વારા તા.૨૮/૦૪/૨૦૦૦ પર રહબર-એ-તાલીમ (રી.ટી.) યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજનાનો આગળનો ઉદ્દેશ સમુદાય દ્વારા મજબૂત સમર્થન અને દેખરેખ દ્વારા જવાબદારી અને પ્રતિભાવ સુનિશ્ચિત કરવાનો અને પાયાના સ્તરે શાળા પ્રણાલીને અસરકારક રીતે કાર્યરત કરવાનો હતો. આ યોજના અનુસાર, વર્તમાન ધોરણો અનુસાર કર્મચારીઓની ઉણપને પહોંચી વળવા માટે પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળાઓમાં શિક્ષણ માર્ગદર્શિકાઓ (હવે પછી "રી.ટી." તરીકે ઓળખાય છે)ની નિમણૂક કરવાની હતી. દૈનિક અખબાર 'આફતાબ'માં તા.૨૮/૧૧/૨૦૦૨ પર એક જાહેરાત પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. યોજના અને જાહેરાત અનુસાર, રી.ટી. તરીકે નિમણૂક મેળવવા માગતા ઉમેદવાર રાજ્યના કાયમી રહેવાસી હોવા જોઈએ અને તે ગામના હોવા જોઈએ, જ્યાં કર્મચારીઓની ઉણપનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. તેની પાસે ૧૦+૨ ની લઘુત્તમ લાયકાત હોવી જોઈએ અને ઉમેદવાર 'શક્ય હોય ત્યાં સુધી' રાજ્ય સરકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી વય, લાયકાત પૂરી કરવી જોઈએ. બંદૂક ખાર મોહલા રૈનાવાડી ખાતે પ્રાથમિક શાળા માટેની યોજના હેઠળ પસંદગી હાથ

ધરવામાં આવી હતી જેમાં ૧૧ ઉમેદવારોએ તા.૨૯/૧૧/૨૦૦૨ ની સૂચના અનુસાર અરજી કરી હતી. પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદી નંબર-૧ એ જમ્મુ અને કાશ્મીરના બંધારણની કલમ-૧૦૩ સાથે વાંચેલા ભારતના બંધારણની કલમ-૨૨૬ હેઠળ શ્રીનગર ખાતે જમ્મુ અને કાશ્મીરની ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ રીટ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં આદેશ નંબર-૧૨, ડી.ડી.સી./૨૦૦૩ તારીખ ૧૪/૦૫/૨૦૦૩ રદ કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા પ્રતિવાદી નંબર-૨ ને રી.ટી. તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે તારીખ ૦૮/૦૯/૨૦૦૮ના ચુકાદા દ્વારા રીટ અરજીને ફગાવી દીધી હતી. તેનાથી નારાજ થઈને, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ અપીલ દાખલ કરી હતી. જેને હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે મંજૂરી આપી હતી. ડિવિઝન બેન્ચે ચુકાદાની તારીખથી એક મહિનાના સમયગાળાની અંદર પ્રતિવાદી નંબર-૧ની રી.ટી. તરીકે નિમણૂક કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૨ ને પણ ચાલુ રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્યએ આ ચુકાદાને અને જમ્મુ અને કાશ્મીર હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા તા.૧૩/૦૪/૨૦૧૦ના અંતિમ આદેશને પડકારતી આ અપીલ દાખલ કરી છે.

૨. જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય(અપીલકર્તા)ની મુખ્ય ફરીયાદ એ છે કે, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૧ની નિમણૂક અને પ્રતિવાદી નંબર-૨ને ચાલુ

રાખવાના નિર્દેશમાં ભૂલ કરી છે. પ્રતિવાદીઓ શિક્ષકના એક પદ માટે સ્પર્ધા કરી રહ્યા હતા અને ઉચ્ચ અદાલત બંને પ્રતિવાદીઓની નિમણૂકનો નિર્દેશ આપી શકી ન હોત. પ્રથમ પ્રતિવાદી વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, બીજા પ્રતિવાદીએ ૩૫ વર્ષની મહત્તમ વયમર્યાદા વટાવી દીધી છે અને તે શિક્ષક તરીકે નિમણૂક માટે અરજી કરવા માટે પણ પાત્ર નથી. પ્રથમ પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે, એસ.આર.ઓ./૩૦/૨૦૦૩ જેણે શિક્ષકની નિમણૂક માટે મહત્તમ વયમાં ૨ વર્ષની છૂટછાટ આપી હતી, તે તાત્કાલિક કેસને લાગુ પડતી નથી. પ્રતિવાદી નંબર-૧ અનુસાર, ઉચ્ચ અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ઉપલી વયમર્યાદાને લગતી શરતનું ખોટું અર્થઘટન કરીને પ્રતિવાદી નંબર-૨ને રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે પાત્ર ગણાવીને રીટ અરજીને ભૂલથી ફગાવી દીધી હતી.

૩. પ્રતિવાદી નંબર-૨ એ દલીલ કરી હતી કે, તેમની નિમણૂક જાહેરાતની દ્રષ્ટિએ કડક હતી અને એસ.આર.ઓ./૩૦/૨૦૦૩ મુજબ મહત્તમ વયમાં છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી જે તમામ પસંદગીઓને લાગુ પડે છે. પ્રતિવાદી નંબર-૨ના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે, તેણીની નિમણૂક તા.૧૭/૦૫/૨૦૦૩ પર કરવામાં આવી હતી અને ત્યારથી તે ચાલુ છે. મે ૨૦૦૮ થી તેણીનું મહેનતાણું ચૂકવવામાં આવતું ન હોવાથી, પ્રતિવાદી નંબર-૨ એ યોગ્ય નિર્દેશો માટે આ અદાલતમાં વચગાળાની અરજી દાખલ કરી હતી.

અપીલની સુનાવણી દરમિયાન, આ અદાલતને જાણ કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નંબર-૨ને તેનો પગાર ચૂકવવામાં આવ્યો છે. પ્રતિવાદી નંબર-૨ વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" શબ્દો ડિરેક્ટરી છે અને સત્તાવાળાઓ પાસે ૩૫ વર્ષથી વધુની મહત્તમ વયમાં છૂટછાટ આપવાની સત્તા છે. કોઈપણ સંજોગોમાં, પ્રતિવાદી નંબર-૨ અનુસાર, આ તબક્કે તેમની નિમણૂકમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. કારણ કે, તેઓ પહેલેથી જ ૧૮ વર્ષ સુધી સેવા આપી ચૂક્યા છે.

૪. કેન્દ્ર સરકારે જ્યાં ખામીઓ છે તેવા વિસ્તારોમાં વધુ શિક્ષકો આપીને સાક્ષરતા સુધારવા માટે સર્વ શિક્ષા અભિયાન (એસએસએ) યોજના શરૂ કરી છે. એસ.એસ.એ. યોજનાને અમલમાં મૂકવા માટે રાજ્ય સરકારે પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળાઓમાં રી.ટી. શિક્ષકોની નિમણૂક માટે એક યોજના શરૂ કરી છે. આ યોજના હેઠળ ગ્રામસ્તરની સમિતિઓની રચના કરવામાં આવી હતી. ઝોનલ શિક્ષણ અધિકારીને ગ્રામસ્તરની સમિતિના સંયોજક તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ગ્રામસ્તરની સમિતિએ રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે પસંદગી પ્રક્રિયા હાથ ધર્યા પછી એક પેનલ તૈયાર કરવાની હોય છે. નાયબ કમિશનર નિયામક શાળા શિક્ષણના પ્રતિનિધિ સાથે પસંદગીને અંતિમ સ્વરૂપ આપશે. ઝોનલ શિક્ષણ અધિકારીએ નિમણૂક પત્રો જારી કરવા પડશે. આ યોજના અનુસાર, રી.ટી.ની નિમણૂક શરૂઆતમાં ૨ વર્ષના સમયગાળા માટે કરવામાં આવે છે અને

ત્યારબાદ તેની સેવાઓ વધુ ૩ વર્ષ માટે લંબાવી શકાય છે. આ યોજનામાં રી.ટી.ને જનરલ લાઇન ટીચર તરીકે સમાવવાની જોગવાઈ છે. શિક્ષકની સંતોષકારક કામગીરી અંગે ગ્રામ સ્તરની સમિતિ દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણના આધારે રી.ટી.નું શોષણ કરવામાં આવે છે.

૫. રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે જાહેરાતમાં સૂચિત ઉપલી વયમર્યાદા તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૨ પર ૩૫ વર્ષ છે, જે તા. ૨૮/૧૧/૨૦૦૨ની જાહેરાતના જવાબમાં અરજી કરનાર ઉમેદવારની પાત્રતા નક્કી કરવા માટેની કટ ઓફ તારીખ છે. એ સાચું છે કે, બીજા પ્રતિવાદીની જન્મ તારીખ ૨૮/૧૨/૧૯૬૫ છે અને તેથી, તે તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૨ પર ૩૫ વર્ષથી વધુ હતી. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે એસ.આર.ઓ./૩૦/૨૦૦૩ પર આધાર રાખ્યો હતો, જેના દ્વારા ઉપલી વયમર્યાદાને તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી તા.૩૧/૧૨/૨૦૦૪ સુધી હળવી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, જમ્મુ અને કાશ્મીર સિવિલ સર્વિસીસ (વર્ગીકરણ, નિયંત્રણ અને અપીલ), નિયમો ૧૯૫૬ના નિયમ-૧૭માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને ઉપલી વયમર્યાદાને તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી તા.૩૧/૧૨/૨૦૦૪ કરવામાં આવી હતી. બીજા પ્રતિવાદી તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૨ પર ૩૭ વર્ષથી ઓછી ઉંમરના હોવાથી, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપ્યો હતો કે, તે રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે વિચારણા માટે પાત્ર છે. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ચુકાદો આપ્યો હતો કે, પ્રતિવાદી નંબર-૨

એ.એસ.આર.ઓ./૩૦/૨૦૦૩નો લાભ લેવાનો હકદાર નથી કારણ કે, તેણે તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ પર ૩૭ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી છે. અમે ડિવિઝન બેન્ચ સાથે સંમત છીએ. તા.૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી તા.૩૧/૧૨/૨૦૦૪ સુધીની ઉપલી વયમર્યાદામાં છૂટ આપતા એસ.આર.ઓ./૩૦/૨૦૦૩ને તે પસંદગી પર લાગુ કરી શકાતી નથી, જેતા તા. ૨૯/૧૧/૨૦૦૨ની જાહેરાત જારી કરીને શરૂ થઈ હતી.

૬. રી.ટી. યોજના એવી જોગવાઈ કરે છે કે, ઉમેદવાર "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત લાયકાત પૂર્ણ કરશે. તા.૨૯/૧૧/૨૦૦૨ની જાહેરાત દ્વારા નિર્ધારિત પાત્રતા માપદંડ એ છે કે, ઉમેદવાર "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત વય લાયકાતને પૂર્ણ કરશે, એટલે કે ઉમેદવારની ઉંમર ૩૫ વર્ષથી વધુ ન હોવી જોઈએ. ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે *ઈરિડિયમ ઇન્ડિયન ટેલિકોમ્યુનિકેશન વિરુદ્ધ મોટોરોલા ઇન્ચાર્જ* માં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખીને યોજનામાં દેખાતા "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" શબ્દો તેમજ ઉપલી વયમર્યાદાના સંદર્ભમાં જાહેરાતનું ડિરેક્ટરી તરીકે અર્થઘટન કર્યું હતું, જ્યારે ડિવિઝન બેન્ચનો અભિપ્રાય હતો કે *ઈરિડિયમ ઇન્ડિયન ટેલિકોમ્યુનિકેશન* (ઉપરોક્ત)માં આ અદાલતનો ચુકાદો તાત્કાલિક કેસની હકીકતોને લાગુ પડતો નથી.

૭. *ઈરિડિયમ ઇન્ડિયન ટેલિકોમ્યુનિકેશન (ઉપરોક્ત)* માં, આ અદાલત લેટર્સ પેટન્ટની કલમ-૩૭ના અર્થઘટન સાથે સંબંધિત હતી, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે, આ કલમ હેઠળ નિયમો અને આદેશો કરવામાં, ઉચ્ચ અદાલતને સિવિલ પ્રોસિજર કોડની જોગવાઈઓ દ્વારા "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" માર્ગદર્શન આપવામાં આવશે. *મણિક્યંદ દુર્ગાપ્રસાદ વિરુદ્ધ પ્રતાપમુલ રામેશ્વર*^૧ માં કલકત્તા હાઈકોર્ટની પૂર્ણ ખંડપીઠે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ-૩૭ના અવકાશને ધ્યાનમાં લીધો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે, જો કોઈ વિસંગતતા હોય તો કલમ ૩૭ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો સિવિલ પ્રોસિજર કોડની સંબંધિત જોગવાઈઓ પર પ્રબળ રહેશે. *ઈરિડિયમ ઇન્ડિયન ટેલિ-કોમ્યુનિકેશન (ઉપરોક્ત)*માં આ અદાલતે *મણિક્યંદ દુર્ગાપ્રસાદ* (ઉપરોક્ત)માં કલકત્તા હાઈકોર્ટની કુલ બેન્ચના દષ્ટિકોણને સમર્થન આપ્યું હતું, જ્યાં સુધી તે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ-૩૭માં "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" શબ્દોના અર્થઘટન સાથે સંબંધિત છે, એમ કહીને કે, "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" શબ્દો માત્ર ડિરેક્ટરી છે.

૮. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, યોજના તેમજ જાહેરાત દ્વારા રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટેના પાત્રતા માપદંડમાં એવી શરતનો સમાવેશ થાય છે કે, ઉમેદવાર "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" રાજ્ય સરકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી વય, લાયકાતને પૂર્ણ

૧ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૧ કલમ ૪૮૩

કરશે. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે મહત્તમ વયમર્યાદા ૩૫ વર્ષ છે. ડિવિઝન બેન્ચે યોજનાની તપાસ કરી અને નોંધ્યું કે કોઈ લઘુત્તમ વયમર્યાદા નિર્દિષ્ટ નથી અને જો ઉપલી વયમર્યાદા માટે "શક્ય હોય ત્યાં સુધી" શબ્દોનું ડિરેક્ટરી તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવે, તો અધિકારીઓ ૪૫ વર્ષ પાર કર્યા પછી પણ ઉમેદવારોની પસંદગી કરવા માટે વિવેકબુદ્ધિ ધરાવશે. વધુમાં, ડિવિઝન બેન્ચનો અભિપ્રાય હતો કે, રાજ્યમાં રી.ટી.ની પસંદગીમાં કોઈ એકરૂપતા રહેશે નહીં. આ યોજનાને ભારતના બંધારણની કલમ-૧૪ અને ૧૬નું ઉલ્લંઘન ગણાવીને ગેરબંધારણીય જાહેર કરવામાં આવશે. તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે ઉપલી વયમર્યાદાને લગતી જોગવાઈને ફરજિયાત ગણાવી હતી. અમે ડિવિઝન બેન્ચના નિષ્કર્ષને મંજૂરી આપીએ છીએ. જાહેર હોદ્દાઓ પર નિમણૂકો ભારતના બંધારણની કલમ-૧૪ અને ૧૬ અનુસાર થવી જોઈએ. પાત્રતાના માપદંડ એકસમાન હોવા જોઈએ અને સત્તાવાળાઓમાં નિરંકુશ વિવેકબુદ્ધિ દ્વારા મનસ્વી પસંદગીનો અવકાશ ન હોઈ શકે. ઉપલી વયમર્યાદાને લગતી જોગવાઈને ડિરેક્ટરી તરીકે અમલમાં મૂકવાથી કારોબારીને ૩૫ વર્ષથી વધુની ઉંમરમાં છૂટછાટ આપીને તેમની પસંદગીની વ્યક્તિઓની પસંદગી કરવાની નિરંકુશ સત્તા પ્રાપ્ત થશે. આવી સ્થિતિમાં આ જોગવાઈને ગેરબંધારણીય જાહેર કરવી પડશે. તેથી, અમારો અભિપ્રાય છે કે રી.ટી. તરીકે નિમણૂક માટે ૩૫ વર્ષની મહત્તમ વયમર્યાદા છે. કટ ઓફ તારીખે ૩૫ વર્ષ વટાવી ચૂકેલા બીજા પ્રતિવાદી નિમણૂક

માટે પાત્ર ન હતા. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રથમ પ્રતિવાદીની રી.ટી. તરીકે નિમણૂકનો યોગ્ય નિર્દેશ આપ્યો છે.

૯. હવે, જે પ્રશ્નનો જવાબ આપવાનું બાકી છે, તે પ્રતિવાદી નંબર- ૨નું ચાલુ છે. યોજનાનો વિગતવાર ઉદ્દેશ કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે એ હકીકતની નોંધ લીધી હતી કે, સરકાર રી.ટી.ને નિયમિત કરવા માટે ઉપલી વયમર્યાદામાં છૂટ આપી શકે છે. આ યોજના બંધ કરવામાં આવી હતી અને આ યોજના હેઠળ નિયુક્ત રી.ટી.ને સામાન્ય લાઇન શિક્ષકો તરીકે સમાવવા માટે વિચારણા કરવામાં આવી હતી. જો રી.ટી. શિક્ષકની ઉંમર વધુ હોય તો પણ તે/તેણી વયમાં છૂટછાટ દ્વારા સરકારમાં ઔપચારિક નિમણૂક માટે પાત્ર હશે. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને ડિવિઝન બેન્ચે પ્રતિવાદી નંબર-૨ને ચાલુ રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૧૦. પ્રશ્નમાંની જાહેરાત રી.ટી.ના પદ પર નિમણૂક સાથે સંબંધિત છે, જેમાં પ્રતિવાદી નંબર-૧ અથવા પ્રતિવાદી નંબર-૨ની નિમણૂક થઈ શકી હોત. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૧ અને ૨ બંનેની નિમણૂકનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો ન હતો. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના ચુકાદાને રદ કર્યા પછી, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નંબર-૧ની નિમણૂકના નિર્દેશમાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. પ્રતિવાદી નંબર-૨ને ચાલુ રાખવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશને રદ કરવામાં

આવે છે. પ્રતિવાદી નંબર-૨ ૨૦૦૪ થી કામ કરવાનું ચાલુ રાખે છે. તેથી, અપીલકર્તાને તેણીને અન્ય કોઈપણ ખાલી જગ્યામાં સમાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. તેણીની નિમણૂકની તારીખ પહેલાં તેણીની સેવાઓ માટે પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવેલા પગાર અને અન્ય ભથ્થાં સિવાય અન્ય કોઈ લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૧૧. તે મુજબ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.